

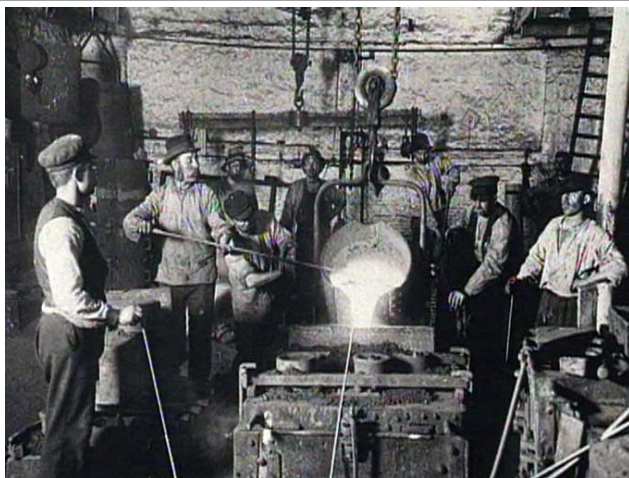
Maskiner og Mennesker: Baggrundsviden



Skoletjenesten, Arbejdermuseet

Den tidlige industrialisering

Med Næringsloven kunne virksomheder fordeles bredt over hele landet, og det skabte grobund for det industrielle gennembrud i Danmark i 1890'erne.



Fagbevægelsen

Den pletvise og sene industrialisering i Danmark bevirkede, at der i fagbevægelsen blev bygget videre på laugsystemet og dets afgrænsning af det enkelte håndværk. Identiteten var knyttet til faget - og blev politisk koblet til en modstand mod arbejdsgiverne og deres organisationer og presse. Men de faglærtes organisationer var i begyndelsen også vendt imod de ufaglærte. Således blev både arbejdsmændene og kvinderne forment adgang.

Næringsloven og Toldloven

Med Næringsloven fra 1862 blev dansk erhvervsliv kastet ud i noget helt nyt. Nu var det ikke længere de gamle mester- og svendelaug, der skulle regulere byernes håndværk. I stedet blev handlen givet fri - og byernes eneret på at huse og regulere det spæde erhvervsliv ophævet, så man kunne starte virksomhed, hvor man havde lyst.

Den frie bevægelighed kom til at betyde meget for arbejdskraften. Den faglige uddannelse gav ikke længere automatisk eneret til at udføre arbejdet, og håndværkerne gennemgik ikke længere automatisk stadiene som lærling, svend og mester. I praksis blev det kun muligt for de færreste lærlinge at ende som mester.

Næringsloven gav dog også mulighed for, at den begyndende industrialisering og de tekniske fremskridt kunne udfolde sig frit uden snærende bånd. Loven blev suppleret af en ny toldlov, som blev gennemført i 1863. Den lov betød, at der ikke længere skulle betales told på varer til udlandet, ligesom told på landbrugsprodukter blev ophævet.

Industriens gennembrud 1870-1901

Dansk industri udviklede sig langsomt, graden af mekanisering var lav, derfor var der brug for faglært arbejdskraft. Der fandtes ikke regler for lønfastsættelse, arbejderbeskyttelse og miljøhensyn,

og især i større værksteder blev svendenes nyvundne frihed erstattet af hårde værkstedsregler fyldt med forbud og forpligtigelser om lydighed, disciplin og straf for selv de mindste overtrædelser.

1890'erne regnes for det egentlige industrielle gennembrud i Danmark, og industrien blev nu fordelt bredt over hele landet. Jern- og metalindustrien oplevede en stærk vækst med produktion af blikvarer til husgeråd, maskiner, krigsmateriel og artikler til byggeri. Også de gamle virksomheder med tekstil, tobak og skibsindustri voksede i antal og ansatte. Og nye industrier kom til: Bryggerier, brænderier, møllerier, savværker, trykkerier, tændstikfabrikker, sukkervarer, slagterier, pølsefabrikker samt beklædning og fodtøj. Andre epokegørende tiltag i denne periode var udbygningen af jernbanevæsenet og det danske vejnet. Herudover blev havnene og postvæsenets service forbedret, og det betød øgede beskæftigelsesmuligheder.

Kilde: Fagforeningens historie i levende billeder - <http://3fhistorie.cms.lynxmedia.dk/index.php?article=20051103150034>